

syteckich dwa odczyty, jeden na temat: „Słowacki w literaturze czeskiej“, drugi o „Kraasińskim w literaturze czeskiej“. W obu prelekcjach prof. Szyjkowski wyjaśniał, z jakim skutkiem przenikały wiadomości o twórczości tych dwóch wielkich poetów do świadomości narodu czeskiego, dopiero co wyzwalającego się spod duchowej supremacji niemieckiej. Każdy poeta i filozof czeski musiał się zetknąć z myślami wieszczów narodu polskiego, każdy musiał określić swój stosunek do nich. Mistyka Słowackiego działa do dziś dnia, o czym świadczy praca ks. Emanuela Masaka z Brna, skromnego wielbiciela poezji Słowackiego, o którym autor ten dużo pisał w książce „Przed bramami wieczności“ („Przed bramami wieczności“). (Książkę obecnego na sali ks. Masaka prof. Szyjkowski ceni bardzo wysoko). Na odczycie o Kraasińskim zjawilo się tyle publiczności, że musiano przenieść się do największej sali Wydziału Filozoficznego. Czwarty wykład prof. Szyjkowskiego w Brnie (21 stycznia) dotyczył stosunków polsko-czeskich w ciągu stuleci. Z wielką umiejętnością i zupełnym opanowaniem materiału prelegent wygłosił wykład, obfitujący chwilami w rewelacyjne fakty, ujęty w formę dostępną, prawie że poetyczną. Wykładu wysłuchała licznie zgromadzona publiczność z wielkim skupieniem. Wykłady prof. Szyjkowskiego w Brnie były prawdziwymi świętami przyjaźni czechosłowacko-polskiej w zakresie kultury. Z ambasady polskiej w Pradze obecna była referentka kulturalna mgr Maria Skolimowska, z konsulatu generalnego w Ostrawie referent Tadeusz Ślusarczyk.

M. Kolaja (Brno)

NA DRODZE PRZEBUDOWY

Urodziny prezydenta — tydzień wzorowej pracy. W dn. 23 listopada 1948 prezydent Republiki Czechosłowackiej Klemens Gottwald ukończył 52 rok życia. Wszystkie pisma czechosłowackie poświęciły w tym dniu specjalne numery uroczystej rocznicy, omawiając obszernie całe życie prezydenta, jego dzieciństwo i karierę polityczną oraz rolę, jaką odegrał w odrodzonej Czechosłowacji jako przewodniczący partii komunistycznej i prezydent republiki. Cytowano także obszernie wypowiedzi Klemensa Gottwalda z różnych okresów jego życia.

Na domu we Vrutkach w Słowacji, gdzie mieszkał i pracował Klemens Gottwald w latach 1922—24 jako redaktor prasy komunistycznej i członek okręgowego komitetu wykonawczego KSC, odsłonięto tablicę pamiątkową. Na tablicy widnieje w pla-

skorzeźbie podobizna prezydenta z tytułem „Prezydent Zjednoczyciel“.

Także i za granicą w skupiskach czechosłowackich obchodzono uroczystości urodziny głowy dzisiejszego państwa czechosłowackiego, m. in. pod protektoratem posła czechosłowackiego odbyły się uroczystości w Wiedniu.

Dla uczczenia rocznicy urodzin prezydenta ogłoszono w Czechosłowacji „Tydzień wzorowej pracy“, poczynając od 15 listopada. „Tydzień wzorowej pracy“, organizowanej przez Front Narodowy przy czynnej współpracy Rewolucyjnego Ruchu Zawodowego (Revoluční Odborové Hnutí, ROH) i Jednolitego Związku Rolników Czechskich, wchodził w zakres przygotowań do planu pięcioletniego. W tygodniu tym robotnicy, rolnicy i urzędnicy mieli się starać o podniesienie produktywności pracy nie przez prze-

dłużanie czasu pracy i drogą nadzwyczajnych zmian roboczych, ale przez rzetelne zachowanie ośmiogodzinnego dnia pracy i rzeczywiście wzorowe wykonanie swoich zadań.

Centralna Rada Związków Zawodowych czeskosłowackich wydała na „Tydzień wzorowej pracy“ szereg haseł, których wypełnienie jest szczególnie pożądane. Przytaczamy niektóre z nich poniżej:

„W Gottwaldowym tygodniu dosięgliśmy stuprocentowej obecności pracowników przy pracy — sprowadziliśmy nieobecność pracowników do minimum — osiągnęliśmy najwyższe wyniki — osiągnęliśmy największą produkcję od początku dwulatki — osiągnęliśmy najlepszą jakość — sprowadziliśmy do minimum procent odpadków — osiągnęliśmy największe oszczędności dzięki projektom ulepszeń — odpracowaliśmy przepisane stawki brygad (tzn. ochotniczych oddziałów roboczych, dopomagających w innych dziedzinach pracy) — wystawiliśmy brygady dla dopomożenia innym zakładom pracy — wypełniliśmy plan dwuletni — wypełniliśmy plan dodatkowy — uprościliśmy administrację — nie mieliśmy ani jednego wypadku przy pracy — osiągnęliśmy oszczędności na materiale, energii, materiałach pomocniczych — zaprowadziliśmy drugą (trzecią) zmianę — młodzież naszego zakładu przyłączyła się do ruchu libczycko-myjawskiego (wystawiła oddziały przodownicze) — zaczęliśmy współzawodnictwo socjalistyczne — wypełniliśmy zadania eksportowe do ZSRR (lub gdzie indziej) itd.“

Zakłady pracy, które by spełniły niektóre z tych haseł lub też osiągnęły takie czy inne sukcesy, miały zdać o tym raport okręgowej komisji związkowej do 21 listopada. Raporty te zostały oddane prezydentowi Gottwaldowi w dniu 23 listopada jako podarek urodzinowy.

Wykonanie planu dwuletniego. Na dzień 28 października cały plan dwuletni wykonany został w 90,9%, przy czym przemysł skórzany i gumowy wykonał do tego dnia plan w 100,1%, a przemysł papierniczy w 98,6%.

W ciągu listopada liczne zakłady przemysłowe złożyły meldunki o wykonaniu całego planu dwuletniego oraz niekiedy także planów dodatkowych.

Obietnica partii komunistycznej, iż komuniści darują republice na jej 30. rocznicę trzydzieści milionów godzin pracy — została spełniona więcej niż w dwójnasób: komuniści czeskosłowaccy odpracowali ochotniczo do 28 października 75. 623. 576 godzin, wypełniając tym samym obietnicę w 252%. Najwięcej przyczynił się do tego okręg praski (12.637 tys. godzin) i ostrawski (7.845 tys. godzin).

Nowy podział administracyjny. 21 grudnia Zgromadzenie Narodowe przyjęło ustawę o nowym podziale administracyjnym Czechosłowacji. Ustawa wprowadza podział na 19 okręgów (czeska nazwa „kraj“), zamiast dotychczasowego na ziemi: czeską, morawsko-śląską i słowacką. W uzasadnieniu ustawy min. spraw wewnętrznych Nosek stwierdził, że wedle markso-leninowskiej teorii państwa składa się na nie nie tylko terytorium, ale i ustrój. Od maja 1945 roku było przeto jasne, że stary aparat administracyjny nie nadaje się dla nowego społeczeństwa i nowych zadań. Nowy podział administracyjny zbliża jednolitą administrację państwową do ludu, gdyż w okręgach lud będzie mógł lepiej ją obserwować i kontrolować. Minister podkreślił też, że podział na ziemi i dawniejsza administracja odpowiadały porządkowi kapitalistycznemu i interesom klasy burżuazyjnej. Okresowi budowania socjalizmu i wielkim perspektywom socjalistycznego porządku odpowiada dzisiaj podział na okręgi. Minister zapowiedział uzupeł-

nienie aparatu administracyjnego z szeregów klasy robotniczej oraz nie tylko zawodowe, ale i polityczne szkolenie całego aparatu.

Referent poseł Tymeš podkreślił, że podział na okręgi ułatwi niezmiernie

planowanie i podkreślił doniosłość faktu, iż okręgi tworzy się bez względu na historyczną granicę między Czechami i Morawami.

Okręgi, na które obecnie dzieli się Czechosłowacja, są następujące:

Okręg:	pow. w km ²	ludność
praski (Praha)	9730	2.014.938
czeskobudziejowicki (České Budějovice)	8968	493.730
plznieński (Plzeň)	7887	544.913
karlowarski (Karlovy Vary)	4579	299.625
ustecki (Usti nad Labem)	4145	622.747
liberecki (Liberec)	4237	479.874
hradecki (Hradec Kralové)	5145	552.780
pardubicki (Pardubice)	4232	422.950
jihlawnski (Jihlava)	6651	422.533
brneński (Brno)	7449	934.437
olomuniecki (Olomouc)	6214	584.973
gottwaldowski (Gottwaldov, dawn. Zlin)	5107	593.576
ostrawski (Ostrava)	4526	790.285
bratysławski (Bratislava)	7519	838.134
nitrański (Nitra)	7968	689.853
żyliński (Žilina)	8269	509.403
bańskobystrzycki (Banska Bystrica)	9266	486.683
koszycki (Košice)	7440	461.938
preszowski (Prešov)	8495	448.358

W dniu 28 grudnia przewodniczący nowoutworzonych okręgowych rad narodowych (krajske narodni vybory) złożyli w ministerstwie spraw wewnętrznych w Pradze ślubowanie, po czym zostali przyjęci na Hradzie praskim przez prezydenta Gottwalda.

Minister Nosek oznajmił przy tej sposobności, że zgodnie z rozporządzeniem rządu tworzy się od 1 stycznia pierwsze cztery referaty okręgowych rad narodowych: referat ogólnej administracji wewnętrznej, bezpieczeństwa narodowego, planowania i finansów. Dalsze rozporządzenia przygotowane są tak, aby okręgowe rady narodowe mogły przejąć wszystkie czynności ziemskich rad narodowych

z dniem 1 kwietnia. Do dnia 1 stycznia przygotowano dla okręgowych rad narodowych zarówno aparat personalny jak i pomieszczenia, które ostatecznie wykończone zostaną wszędzie do 1 kwietnia.

Zadaniem przewodniczącego okręgowej rady narodowej jest czuwanie nad całokształtem działalności i zgodnością jej z programem i polityką rządu. Ustawa przewiduje dwa warunki nominacji przewodniczącego: wniosek centralnego komitetu wykonawczego Frontu Narodowego (Ustředni Akční Vyhbor Narodni Fronty) oraz nominację i wprowadzenie w urząd przez ministra spraw wewnętrznych.

Nowy ustrój prawny. Również jeszcze przed świętami Bożego Narodzenia Zgromadzenie Narodowe przyjęło szereg ustaw dotyczących reorganizacji sądownictwa.

W związku z ustawą o uludowieniu sądownictwa zabrał głos min. sprawiedliwości Čepička. Stwierdził, że celem utrzymania władzy w swoich rękach nieliczna klasa mieszczańska tworzyła wiele legend o sędziach i sądach. Należała do nich teza, że sądownictwo jest organem nadklasowym i pozaklasowym. Postać sędziego w państwie kapitalistycznym otoczona jest — wedle słów ministra — aureolą niemal boską i nimbem bezstronnego uczonego. Przepisy prawne były celowo niezrozumiałe i złożone, aby obrzydzić zwykłemu śmiertelnikowi zajmowanie się takimi niemal nadziemskimi rzeczami. Mówiąc o zadaniach nowego sądownictwa czechosłowackiego, minister oświadczył, że musi ono iść na czele walki z kapitalizmem i z niedobitkami pokonanej klasy panującej. Z początkiem roku 1949 wchodzi w skład korpusu sądowniczego sędziowie z ludu, aby uczynić z sądów organy ochrony bezpieczeństwa państwa i uczciwych obywateli. Sędziowie zawodowi muszą wyzbyć się wszelkich przesądów i poczucia wyższości i wytworzyć sobie nowy stosunek do nowego życia. Muszą zwłaszcza w początkach pomagać sędziom z ludu w nowym środowisku, nie mogą w razie potrzeby odmawiać im wskazówek itp.

W komentarzach podkreśla się, że autorytet sędziego w okresie przejściowym, jaki obecnie Czechosłowacja przeżywa, nie może opierać się na znajomości mniej lub więcej dokładnej wyblakłych już, dogorywających albo całkowicie martwych przepisów prawnych. Obok wiadomości fachowych autorytet sędziego oparty być musi na naukowym światopoglądzie i głębokiej znajomości życia społecznego

oraz praw rozwojowych tego życia. Takie wiadomości dać może sędziemu zawodowemu znajomość zasad marksizmu-leninizmu. Dopiero sędzia, uzbrojony w znajomość tej nauki i tych zagadnień, wytworzyć może sobie właściwe zasady wydawania orzeczeń i tylko taki sędzia zawodowy będzie tym, czym być musi przewodniczący kompletu sądującego: kierownikiem, przewyższającym karnością i kwalifikacjami swojej pracy tych, którymi kieruje. Podkreśla się także, że w kompletach sądujących rozstrzyga większość głosów, tak że sędziowie z ludu mogą przeważać szalę wyroku przeciw zdaniu sędziego zawodowego. Komentatorzy widzą w tym faktyczną realizację zasady konstytucyjnej, że źródłem wszelkiej władzy w państwie jest lud.

Jednocześnie zmieniony został zasadniczo ustrój adwokatury. Wedle brzmienia nowej ustawy, „adwokaci obowiązani są przyczyniać się do zachowania i umocnienia ludowo-demokratycznego porządku prawnego i do udzielania organom państwowym pomocy przy wykonywaniu ustaw; wypełniają te zadania przez dostarczanie pomocy prawnej stronom, zwłaszcza przez udzielanie porad prawnych, spisywanie aktów prawnych, zastępowanie stron i dokonywanie czynności przed sądami i innymi organami publicznymi“.

Ustawa, jak wyjaśniają komentarze, pozbawia adwokaturę dotychczasowego kapitalistycznego charakteru. W przyszłości adwokaci będą mogli wykonywać swój zawód tylko w ramach okręgowych zrzeszeń adwokackich, które stworzone zostaną w siedzibach sądów okręgowych. Zrzeszenie okręgowe będzie kierowało działalnością adwokatów na terenie okręgu, będzie wydawało w tym celu obowiązujące wytyczne i nadzorowało ich wypełnianie. Członkiem zrzeszenia adwokackiego zostać może tylko oby-

watel czechosłowacki, pewny pod względem polityczno-państwowym, oddany ustrojowi ludowo-demokratycznemu, który wykaże się przepisalnymi kwalifikacjami zawodowymi. Obok działalności naukowej adwokat nie może trudnić się innymi zajęciami zarobkowymi. Honoraria otrzymane od klienta adwokaci przekazywać będą zrzeczeniu, które będzie z tych sum pokrywało własne wydatki oraz regularnie będzie wypłacało adwokatowi wynagrodzenia w stosunku do wykonanych prac. Zrzeszenia okręgowe będą przyjmowały członków, wyznaczały im siedzibę i prowadziły ich wykaz. Będą również miały możliwość przeniesić członka zrzeczenia z miejsca na miejsce w obrębie jednego okręgu; do przeniesienia adwokata z okręgu do okręgu uprawnione będzie tylko Centralne Zrzeszenie Adwokatów, z siedzibą w Pradze, mające poza tym za zadanie nadzór nad zrzeczeniami okręgowymi. Zrzeszenia okręgowe będą także przydzielały adwokatom aplikantów i będą im mogły udzielać prawa substytucji.

Do czasu utworzenia prawidłowych organów zrzeczeń okręgowych i zrzeczenia centralnego działać będą powoływane i odwoływane przez ministra sprawiedliwości komisje administracyjne, wyposażone we wszystkie prawa zrzeczeń. Także te komisje rozstrzygną o przejęciu na członków zrzeczeń dotychczas działających adwokatów, przy czym nieprzejęci utracą prawo praktyki.

W początkach grudnia otwarta została pierwsza szkoła prawnicza dla sędziów i prokuratorów z mas pracujących w Czechosłowacji. Otwarcia dokonał minister Čepička. W przemówieniu swoim podkreślił, że wzorem dla czechosłowackiego ministerstwa sprawiedliwości były analogiczne szkoły polskie.

Nowy system płac. Jeszcze w początkach października rząd czechosłowacki uchwalił projekt ustawy o państwowej polityce płac, przedstawiony przez ministra opieki społecznej E. Erbana. Ustawa stwarza podstawy do ustalania płac i wynagrodzeń centralnie i jednolicie, wedle tych samych wytycznych.

Ustawa była potrzebna przede wszystkim dlatego — jak wyjaśnia „Rude Pravo“ — że w planowanym gospodarstwie kształtowanie się cen zależy od stosunków w dziedzinie płac; ponadto trzeba było zapobiec niezdrowym wahaniom płac w górę i w dół, które mogły mieć niepomyślny wpływ na życie gospodarcze Czechosłowacji. Zgodnie z konstytucją, państwowa polityka płac przeprowadzana jest w porozumieniu z jednolitą organizacją związków zawodowych.

Wychodząc z tych założeń, ustawa postanawia, że tę politykę prowadzi ministerstwo opieki społecznej według wytycznych uchwalonych przez rząd. Ministerstwo wydaje w tym celu, w porozumieniu ze związkami zawodowymi, ogólne obwieszczenia w sprawie płac. Tym samym państwo otrzymuje możliwość ustanawiania wszelkich płac, wynagrodzeń i innych świadczeń, udzielanych w związku ze stosunkiem pracy.

Jedynym wyjątkiem z zakresu obowiązywania nowej ustawy są urzędnicy państwowi, których wynagrodzenia regulują inne ustawy.

Niezależnie od tego myśli się obecnie w Czechosłowacji — głównie w związku z nowym planem pięcioletnim — o przejściu do systemu progresywnych akordów, przy jednoczesnym udoskonaleniu norm wydajności pracy. Ma to być jeden ze środków zmierzających do podniesienia wydajności pracy.

Obrady Centralnej Rady Związków Zawodowych. W końcu listopada odbyły się w Pradze obrady Czechosłowackiej Centralnej Rady Związków Zawodowych (Ustřední Rada Odborů, URO). Było to również pierwsze takie posiedzenie od zjednoczenia partii komunistycznej z socjaldemokratyczną.

Na zgromadzeniu przemawiał m. in. premier Antonin Zapotocky, przewodniczący Rady, stwierdzając, że najwłaściwszą drogą dla całego narodu jest podniesienie wydajności pracy. „Tydzień wzorowej pracy“, zorganizowany z okazji urodzin prezydenta Gottwalda, wykazał, że jest to całkowicie możliwe. Tylko odpowiednio powiększona produkcja może dać zwiększenie dochodu społecznego i pozwolić na podwyższenie płac. Mówca podkreślił, że produkcja czechosłowacka istotnie wzrasta, a wraz z nią wzrastają i płace pracujących.

W zakończeniu premier oświadczył, że nie będzie i nie może być ani jednej dziedziny gospodarki czechosłowackiej, która by nie tylko nie spełniła, ale i nie przekroczyła planu pięcioletniego.

Jako środek zapobiegający spóźnieniom do pracy uchwalili pracownicy morawsko-śląskich gazowni kary pieniężne w wysokości dwóch koron za każdą minutę spóźnienia. Przy trzecim spóźnieniu w miesiącu kara zostaje podwojona. Kary wpływać będą do kasy funduszu zapomogowego. Jednocześnie pracownicy wspomnianych zakładów samorzutnie uchwalili przedłużenie tygodnia pracy do 50 godzin; przez dwie dodatkowe godziny odpracowywać się będzie niezawinione nieobecności i zwolnienia.

Centralna szkoła czechosłowackich związków zawodowych otwarta została w połowie października na zamku w Mieszycach niedaleko Pragi, nazwana imieniem przewodniczącego Central-

nej Rady Związków Zawodowych i premiera Czechosłowacji, Antonina Zapotockiego. Szkoła wychowywać ma kadry pracowników związkowych, których obecnie jest w Czechosłowacji około 200 tysięcy na 3 miliony członków związków zawodowych. Szkoła będzie miała pełne poparcie centralnej szkoły partii komunistycznej, istniejącej już od trzech lat i dającej swym słuchaczom wykształcenie polityczne i teoretyczne.

Reorganizacja państwowej własności nieruchomości. Opracowana przez ministerstwo rolnictwa (min. J. Ďuriš) ustawa o organizacji majątków i lasów państwowych przewiduje utworzenie państwowych przedsiębiorstw rolnych i leśnych. Organizacja tych przedsiębiorstw ma być wzorowana na istniejących już państwowych przedsiębiorstwach przemysłowych; będą one prowadzone według normalnych zasad handlowych. Obok zarządu państwowego mienia rolnego i leśnego zadaniem przedsiębiorstw rolnych i leśnych będzie ulepszanie stanu gospodarstwa rolnego i leśnego w kraju oraz udzielanie poparcia i pomocy rolnikom małym i średnim.

Odnaczenia za pracę. W dniu 19 grudnia w Pałacu Przemysłowym w Pradze nastąpiło pierwsze rozdanie odznaczeń za pracę jednostkom i zespołom. Odnaczenia indywidualne mają trzy stopnie: brązowy medal „za ofiarność w pracy“ (Za pracovní obětavost), srebrny medal „za zasługi przy odbudowie“ (Za zasluby o vystavbu), wreszcie złoty medal „Bohater pracy“ (Hrdina prace). Wszystkie medale są okrągłe, średnicy 36 mm, dwustronne: na przedniej stronie widnieje postać mężczyzny trzymającego w jednej ręce młot, w drugiej rękojeść pługa; na drugiej stronie gołdo państwa, bądź też wieża kopalni, huta i druty telegraficzne. Medale

nosi się na czerwonej wstążce; można nosić miniatury.

Również trzy stopnie mają odznaczenia dla zespołów: proporzec „Przodownikom pracy“ (Undernikum prace) proporzec „Bojownikom pracy“ (Bojovnikum prace) i proporzec „Bohaterom pracy“ (Hrdinum prace). Dwa pierwsze, niższe, są z tkaniny wełnianej i bawełnianej, odznaczenie trzecie, najwyższe, z naturalnego jedwabiu, wszystkie w kolorze czerwonym. Wszystkie te proporce są przechodnie. Na przedniej stronie proporca widnieje godło państwa, na drugiej stronie — symbole pracy i napis „Cześć pracy“ (Praci čest). Proporzec przytwierdzony jest do dwumetrowego drzewca o ostrzu brązowym, srebrnym lub pozłacanym.

Odznaczenia nadaje prezydent republiki na wniosek rządu.

W czasie pierwszego dekorowania odznaczeniami za pracę premier Zapotocky w imieniu prezydenta republiki odznaczył 15 pracowników medalami srebrnymi i 22 zespoły proporcem „Bojownikom pracy“. Ministrowie poszczególnych resortów wręczyli 115 pracownikom i 125 zespołom odznaczenia III stopnia. W przemówieniu swym premier podkreślił znaczenie wyteżonej pracy dla dobrobytu społeczeństwa.

Kodeks pracy. Minister opieki społecznej E. Erban zapowiedział opracowanie kodeksu pracy, ujmującego w jedną całość czechosłowackie prawo pracy. Minister wyjaśnił, że dotychczasowe przepisy są chaotyczne, w wielu wypadkach regulują pewne zagadnienia różnie dla rozmaitych gałęzi pracy, niekiedy znów regulują je inaczej w ziemiach czeskich, inaczej w Słowacji. Niektóre z tych przepisów pochodzą sprzed lat osiemdziesięciu i więcej, i pozostają w sprzeczności z nowymi stosunkami gospodarczymi, politycznymi i społecznymi, oraz z konstytucją. Kodeks pracy obejmie

wszystkie zagadnienia, wynikające ze stosunku między pracodawcą i pracownikiem i wszelkie w ogóle zagadnienia dotyczące pracy, a zatem także stosunek władz administracyjnych do pracodawcy i pracownika; przepisy dotyczące ochrony życia i zdrowia pracującego, przepisy o rozstrzyganiu sporów wynikających ze stosunku pracy, o nadzorze państwowym nad zachowywaniem wszelkich przepisów mających na względzie dobro pracujących, o przedstawicielstwach zakładowych, o umowach pracy itd. Także i tutaj zamierzone jest wielkie uproszczenie przepisów prawnych, aby były one zrozumiałe dla każdego.

Redukcja aparatu administracyjnego. W połowie grudnia Rada Ministrów uchwaliła przeniesienie 65 tys. pracowników publicznych do produkcji. Do połowy lutego przechodzi do produkcji około 34 tys. osób aparatu administracyjnego, później stopniowo reszta. 22 tysiące z tej liczby przypada na pracowników właściwej administracji państwowej, ok. 30 tysięcy na pracowników przedsiębiorstw państwowych, 13 tys. na pracowników samorządowych. Najwięcej pracowników (ok. 16 tysięcy) zwolni komunikacja.

Przesunięcia te nastąpią w porozumieniu z ministerstwem opieki społecznej i w taki sposób, aby nie doszło do obniżenia stopy życiowej urzędników przechodzących do produkcji i aby rodziny nie zostały oddzielone od swoich żywicieli. Przy przejściu do nowego zatrudnienia pracownik otrzyma zapomogę w wysokości jednomiesięcznej płacy dotychczasowej. Pracownicy administracyjni, którzy dobrowolnie zgłoszą się do pracy w produkcji, otrzymają zapomogę w wysokości podwójnej i będą mogli wybrać sobie nowe miejsce zatrudnienia w granicach możliwości. W pierwszym rządzie władze starać się będą

o to, aby wrócili do produkcji ci, którzy już poprzednio w różnych działach produkcji pracowali.

Osoby, które zostały zwolnione z pracy w związku z oczyszczaniem życia państwowego po wypadkach lutowych roku ubiegłego, a które dotychczas nie pracują, będą w najkrótszym czasie skierowane do pracy. Nie mogą być jednak zatrudnione w zakładach szczególnie ważnych dla obrony państwa — z wyjątkiem kopalń i hut — w centralnych i zakładowych dyrekcjach przedsiębiorstw państwowych, ani w urzędach państwowych. Nowe zatrudnienie nie może być materialnie korzystniejsze od zatrudnienia przed czyszką. To samo dotyczy osób, które same już znalazły sobie pracę. Na wyjątki zezwolić może w uzasadnionych pojedynczych przypadkach jedynie komisja dla oczyszczenia życia publicznego przy centralnym Komitecie Wykonawczym Frontu Narodowego.

Bank Inwestycyjny. Od października rozpoczął działalność czechosłowacki Bank Inwestycyjny, zorganizowany po połączeniu czterech wielkich zakładów bankowych: Czechosłowackiego Zakładu Reeskontowego i Zastawniczego, Czeskiego Banku Krajowego, Banku Ziemskiego dla Moraw i Śląska oraz Słowackiego Banku Hipotecznego i Komunalnego. Bank prowadzić będzie działalność dotychczasowego Zakładu Reeskontowego i banków ziemskich oraz emitować będzie obligacje, których poręczycielem będzie państwo. Oprócz własnej emisji i wkładów klienteli Bank dysponować będzie również środkami ludowych zakładów oszczędnościowych, skoncentrowanymi w ludowych centralach pieniężnych w Pradze i Bratysławie, a za ich pośrednictwem także wolnymi środkami banków i zakładów ubezpieczeń, lokowanymi w Pocztowej Kasie Oszczędności, która

jest naczelną ogólnopaństwową centralą pieniężną.

Zarazem Bank Inwestycyjny spełniając szereg innych zadań finansować będzie inwestycje długoterminowe, zatwierdzone w ramach długoterminowego planu gospodarczego, oraz udzielać długoterminowych pożyczek inwestycyjnych emisyjnych i nieemisyjnych, jak również pożyczek na cele inne niż inwestycyjne.

Nowe listy wyborcze. Ministerstwo spraw wewnętrznych wydało wytyczne dla nowego opracowania list wyborczych na dzień 16 stycznia 1949. Zgodnie z nową konstytucją, a na mocy znowelizowanej ustawy z roku 1946 zastosowana będzie równość wszystkich obywateli państwa wobec prawa. Do list wyborczych wpisani będą wszyscy obywatele czechosłowaccy bez różnicy narodowości. W niedługim czasie przewiduje się zresztą wydanie nowych przepisów prawnych o obywatelstwie Republiki Czechosłowackiej.

Trybunał państwa otwarty został uroczystie w dniu 25 października w Pradze. Główne przemówienie wygłosił przy tej sposobności minister sprawiedliwości dr Čepička, podkreślając, że sprawiedliwość wedle nowych ustaw wykonywana będzie szybko, tak jak o tym można się było przekonać w procesach ostatnich miesięcy. Trybunał państwa ścigać będzie przede wszystkim wszelkie przejawy naruszenia podstawowego obowiązku obywatelskiego: wierność wobec państwa, dalej wszelkie dążenia do osłabienia sojuszu Czechosłowacji z narodami słowiańskimi, zwłaszcza ze Związkiem Sowieckim i krajami demokracji ludowej, oraz zamachy na majątek państwowy.

Artykuły żywnościowe na wolnym rynku. W końcu października rząd upoważnił ministra wyżywienia do wydania odpowiednich zarządzeń, aby

właściciele krów, którzy do 10 grudnia wypełnią obowiązek dostawy mleka, mogli nadwyżkę sprzedawać swobodnie za ceny wolnorynkowe bądź bezpośrednio spożywcom, bądź upoważnionym wykupującym. Pośrednicy są jednak z tej wolnej sprzedaży wyłączeni. Zarządzenia o wolnej sprzedaży mleka i wyrobów z mleka (a zatem także i masła) obowiązują od 15 grudnia 1948.

Jednocześnie rząd uchwalił, że rolnicy, którzy spełnią kontyngent jaj do 1 listopada, mogą sprzedawać na wolnym rynku nadwyżkę jaj na tych warunkach, co produkty mleczne. Wreszcie od 1 listopada dozwolona jest rolnikom wolna sprzedaż drobiu grzebiącego, także bądź do rąk konsumenta, bądź przedsiębiorstw monopolistycznych upoważnionych do wykupu, z wyłączeniem pośredników.

Wystawa najmniejszych samochodów. Autoklub czechosłowacki zorganizował w Pradze pokazy i wystawę najmniejszych samochodów o zużyciu benzyny poniżej 5 litrów na 100 km. Zaprezentowane modele mają być podstawą do opracowania prototypu takiego małego samochodu dla produkcji masowej. Na wystawie pokazano bardzo wiele ciekawych modeli, przeważnie z motorami motocyklowymi, niekiedy jednak także z silnikami oryginalnej konstrukcji. Małutkie samochody rozwijają szybkość od 80 do 120 km/godz.

Ofiary wojenne w Czechosłowacji. W Czechosłowacji żyje dotąd 70 tysięcy inwalidów i członków rodzin poległych z pierwszej wojny światowej. Po drugiej wojnie światowej zgłosiło się o renty inwalidzkie 80 tys. osób, o renty po poległych i zamordowanych 113 tysięcy osób. Nie odnaleziono dotąd z górą 93 tys. osób dorosłych, oraz 2 206 dzieci. Dane pochodzą ze sprawozdania komisji budżetowej sejmowi czechosłowackiego.

Akcja wydania dzieł Jiraska. Prezydent Gottwald rzucił przed niedawnym czasem hasło doprowadzenia do skutku wielkiego, narodowego popularnego wydania dzieł jednego z największych narodowych pisarzy czeskich, Alojzego Jiraska. Akcja zbiórki na cele wydawnictwa zatoczyła bardzo szerokie kręgi, przynosząc ogromne sumy na ten cel. Zapoczątkował akcję sam prezydent ofiarą 100 000 koron.

Pomnik generalissimusa Stalina w Pradze. Centralna rada narodowa Pragi postanowiła wyrazić swoją wdzięczność dla generalissimusa Stalina i uczcić jego zasługi dla całej ludzkości przez wybudowanie pomnika. W dniu 21 grudnia, w 69 rocznicę urodzin generalissimusa Stalina, miasto Praga ogłosiło wielki nieanonimowy konkurs dla artystów czeskich i słowackich. Pomnik ma dawać wyraz ideowej osobowości generalissimusa Stalina. Artysta może przy projekcie pomnika wysunąć także projekt miejsca pod pomnik, przewidzianego w zasadzie w pobliżu mostu Svatopluka Čecha; także wybór materiału pozostawiony jest uznaniu artysty. Warunkiem jest tylko, że materiał musi być pochodzenia krajowego. Wyznaczono trzy nagrody w wysokości 200, 150 i 100 tys. koron.

Stosunki międzynarodowe. Komunikat oficjalny o pobycie delegacji rządu czechosłowackiego w Moskwie, wydany wspólnie przez obie strony brzmi:

„W dniach 7—15 grudnia 1948 r. przebywała w Moskwie czechosłowacka delegacja rządowa z premierem republiki Czechosłowackiej Antoninem Zapotockim na czele; członkami delegacji byli: min. spraw. zagr. Włodzimierz Clementis, min. finansów dr Jaromir Dolansky i min. przemysłu Augustyn Kliment. Rozmowy i rokowa-

nia, które ze strony sowieckiej prowadzone były przez premiera Związku Sowieckiego J. W. Stalina, ministra spraw zagranicznych W. M. Mołotowa i ministra handlu zagranicznego A. J. Mikojana, i które dotyczyły stosunków czechosłowacko-sowieckich i innych zagadnień sytuacji międzynarodowej, przebiegały w duchu pełnego wzajemnego porozumienia. Przedstawiciele obu sprzymierzonych państw podkreślili znowu swoją nieugiętą wolę starania się o umocnienie pokoju, popierania międzynarodowej współpracy narodów przy poszanowaniu ich suwerenności i pogłębiania przyjaznych stosunków czechosłowacko-sowieckich. W rozmowach szczególną uwagę zwrócono na zagadnienia współpracy gospodarczej. W wyniku tych rozmów postanowiono rozwijać nadal współpracę gospodarczą. Związek Sowiecki przyczyni się do rozwoju produkcji czechosłowackiej i do rozbudowy czechosłowackiej gospodarki przez dalsze wydatne podwyższenie wymiany sprzętu gospodarczego, zwłaszcza maszyn ciężkich, oraz maszyn z zakresu budownictwa, leśnictwa, kopalń i in., dalej pogłębianiem i rozszerzaniem współpracy technicznej, udzielaniem pożyczek w złocie i wolnej walucie. Ze swej strony Czechosłowacja będzie dostarczała Związkowi Sowieckiemu urządzenia naftowe, kolejowe i wyroby przemysłu lekkiego. Wzajemna wymiana towarów w roku 1949 podwyższy się w stosunku do roku 1948 o przeszło 45%. Rozmowy i rokowania przebiegały w duchu szczerzej przyjaźni i ścisłego przymierza. Oba sprzymierzone rządy są przekonane, że wyniki ich rokowań będą nie tylko cennym wkładem w dzieło dalszego zacieśnienia współpracy czechosłowacko-sowieckiej, ale będą także pożyteczne dla wszystkich narodów demokratycznych i miłujących pokój“.

Wicepremier rządu węgierskiego M. Rakosi udzielił „Rudemu Pravu“ wywiadu, w którym stwierdził, że stosunki czechosłowacko-węgierskie dążą obecnie do unormowania i że można nawet spodziewać się zawarcia między obu krajami układu przyjaźni i wzajemnej pomocy. Rakosi zapewnił, że rząd węgierski zabezpieczy Słowakom na Węgrzech wszystkie prawa demokratyczne i narodowe. W tym samym czasie w Bratysławie wyszedł pierwszy numer tygodnika w języku węgierskim „Uj Szó“ (Nowe Słowo), przeznaczonego dla węgierskiej ludności pracującej w Czechosłowacji.

Zgromadzenie Narodowe uchwaliło w dn. 21 grudnia 1948 manifestacyjnie, bez debaty, ratyfikację umowy przymierza z Rumunią.

Handel zagraniczny czechosłowacki wykazał w miesiącach jesiennych znaczne ożywienie. O ile w czerwcu przywóz wyrażał się sumą 2890 milionów koron, a wywóz sumą 3228 milionów koron (bilans handlowy + 338 mil. kczs), w lipcu zaś odpowiednie cyfry wynosiły 3108 i 3088 (bilans handlowy - 21 mil. kczs), o tyle w październiku przywieziono za 2420 milionów, wywieziono za 3502 miliony (bilans handlowy + 1082 mil. koron). Zaznaczył się przy tym pewien spadek udziału surowców w ogólnym wywozie. Bezwzględne cyfry przywozu znacznie zmniejszone z końcem lata (sierpień 2463, wrzesień 2271), wzrosły znowu, głównie z powodu przywozu znacznych ilości żywności i zwierząt żywych, przede wszystkim bydła zarodowego.

30 milionów koron czechosłowackich, czyli z górą 150 milionów franków dał do listopada robotnicy czechosłowaccy górnikom francuskim dla dopomożenia im w ich walce o lepsze płace i warunki życia.

Andrzej Józef Kamiński